

Николай Райнов

Скритото съкровище
Бретонска приказка

Имало един цар. Той царувал в Земята на скъпоценните камъни. Имал само една дъщеря – много хубава, по-хубава от всички моми, за които разказват приказките.

Очите ѝ били по-сини от всички каланти в онова царство, устата ѝ – по-червена от всички рубини, зъбите ѝ приличали на наниз от едри бисери, а погледът ѝ светъл като блясъка на всички елмази.

Но по-скъпо от скъпоценни камъни било сърцето на княгинята. Защото тя била много добра, благородна и нежна, жалела нещастните, помагала на бедните, никому не казвала лоша дума, към всички била любезна. Засмее ли се, като че ли слънце изгрявало в двореца.

То се знае, че за такава хубавица, па и богата наследница на най-богатото царство на земята, мнозина искали да се оженят. От всички краища на света идвали момци да искат княгинята, но тя ги не харесвала. Най-сетне дошли трима: един княз от Юг, с големи черни очи и кадифен поглед, един едър мускулест и силен мъж от Север – синеок и русокос – и един момък със силна воля, искрен и честен, благороден и добър. Той се казвал Ив Бретонеца. Княз той не бил, но по юначество и сладководие надминавал всички князе.

Него харесала царската дъщеря. Само как да каже на баща си? Ами ако той я накара да се омъжи за княза от Юг или за царския син от Север? Тя знаела, че Ив Бретонеца не е от царско потекло.

След като поговорил с дъщеря си, царят рекъл на тримата момци:

– Княгинята ми съобщи, че ще си избере одного от вас. Неин мъж ще бъде оня, който намери съкровището, скрито в Сивия замък. Всеки му давам по една година срок – да го търси. Намери ли го някой – негово ще бъде и съкровището, и дъщеря ми.

Като чул това, князът от Юг, с кадифения поглед, си казал на ума:

„Аз не съм дошъл да искам княгинята заради нейната хубост, а заради богатството ѝ. Хубави моми има много и по нас, па и навсякъде. Но няма по-богата от наследницата на Земята на скъпоценните камъни. А ето че ще мога да пипна още нещо – голямото съкровище в Сивия замък. Трябва да си опитам щастието.“

Князът от Север – русият и синеокият – си казал на ума:

„Аз съм богат и пребогат. Не съм дошъл да диря имане. Искам да се ожена за княгинята, защото е голяма хубавица: славата ѝ се носи навред, всички казват: «Хубава като княгинята в Страната на скъпоценните камъни.» Щом е потребно да се намери скритото съкровище, ще се опитам да го намеря.“

А пък Ив Бретонеца си казал:

„Аз съм беден, но не ида за имот. Княгинята е много хубава, ала тя ми се харесва не толкова поради хубостта си, колкото поради добрината и благородството си. Затова ще гледам да намеря скритото съкровище.“

Първ отишъл князът от Юг. Сивият замък бил мрачен и стар като тъмница. Обрасъл бил с дървета, храсти и буренак. По двора нямало цветя, а тръне и бодили. По стените бил напълзлял бръшлян и повет.

Като влязъл в замъка, князът се уплашил. Вътре било студено, тъмно, прашно. Дошли дванадесет джуджета, облечени в сиви дрехи, поклонили му се и застанали мълчаливо. Малко след това се явило още едно – началник на другите – и рекло на княза:

– Ние сме твои верни служители. Какво ще ни заповядаш?

– Нищо – отговорил навъсено князът. – Когато дойде време за обед и вечеря, ще ми носите да ям, а вечер ще ми пригответе леглото. Сега си вървете!

Джуджетата се изгубили, а князът от Юг тръгнал из замъка – да го разгледа. Стаите били много, напълнени с всякаква покъщнина – прашина, мръсна, посивяла. Под праха и паяжината предметите не могли да се различат.

Князът походил, па си казал:

„Всичко е мръсно тук. Не мога да се допра до нищо. Трябва да кажа на джуджетата да изнесат предметите вън, за да потърся съкровището. То ще да е в някоя от тези стаи.“

След това се качил на тавана. Там имало толкова прах и паяжина, че не могло да се влезе: Стъклата на прозорците били счупени. Като се отворила вратата, разхвърчали се прилепи, бухали, кукумявки.

– Не е тука съкровището – рекъл князът и побързал да затвори вратата.

Сетне слязъл в зимника. И там били натрупани всякакви мръсни предмети. Жаби скачали по камъните, мишки тичали, змии пълзели. Князът се уплашил.

– И тук не е съкровището – казал той, па се качил горе. Отчаял се още първия ден. Да живее в тая мръсота цяла година, му се виждало не по силите.

„Дано намеря утре съкровището, па да се измъкна оттука“ – рекъл си той.

Сетне заповядал на джуджетата да разчистят една стая и да му сложат там траpezата. Като похапнал, легнал да си почине. Поспал, па станал – да се поразходи по двора. Но се оказало, че вратата е заключена и ключът е у царя. Князът легнал пак. Търкалял се до вечерта. След това

се навечерял добре и легнал да спи.

На другия ден станал късно. Закусил, па повикал началника на джуджетата и му заповядал да се разпореди за почистването на замъка.

– Каквито мръсни предмети видиш – рекъл му той, – поръчай на слугите да ги пренасят в друга стая. Като почистиш едната стая, повикайте ме да потърся съкровището.

До обед джуджетата пренасяли предметите от първата стая във втората. Но князът огладнял. Поискал обед. Като се наял и напил добре, поспал си. Чак навечер едната стая била готова. Повикали го. Влязъл той да търси имането. Джуджетата му помагали. Търсили до вечерта, но нищо не намерили.

– Ще видим утре – казал князът. – Сега сложете вечерята. Тъй ленивият момък прекарал цяла година в Сивия замък. Той отлагал все за другия ден диренето на съкровището. Като погледнел големите купища от прашни, ръждиви и мазни предмети, догнусявало го.

„Има време – казал си. – Цяла година имам на разположение.“ А дните минавали. Той ядял, пиел и спял, докле веднъж влязъл царят.

– Е, княже – викнал той, – къде ти е съкровището? Намери ли го? Князът спял в тоя миг. Като чул гласа на царя, сепнал се и скочил.

– Съкровището ли? В замъка няма съкровище. Има само прах и мръсотия.

– Щом е тъй, върви си, отдето си дошъл – рекъл царят. – И съкровището, и моята дъщеря, и моето царство ще принадлежат на оногова, който е смел, учен и трудолюбив.

Князът от Юг си отишъл засрамен.

Влязъл князът от Север в Сивия замък да дири скритото имане. Желязната врата сама се отворила пред него и сама след него се затворила. Явили се джуджетата. Техният началник попитал русокосия княз да му сложи ли закуска.

– Чакай! – рекъл князът. – Още никаква работа не съм свършил. Аз ям, когато се уморя.

И той обходил прашния замък навред. И той видял мръсните сиви предмети и решил да ги размести, за да потърси имането. На обед се нахранил, но не легнал да спи, а повикал джуджетата, па почнал с тяхна помощ да размества предметите от стая в стая. До вечерта не намерили никакво имане.

На другата заран князът станал рано. Той продължил заедно с джуджетата започнатата работа. Към обед се уморил. Дотегнало му. Когато сложили трапезата, си казал:

„Тая работа е отвратителна. Не е за княз като мене. По-добре ще бъде да накарам слугите да преместват нещата от стая в стая, а аз да търся имането.“

Тъй и направил. Додето джуджетата работели, князът правел в голямата стая гимнастика и четял забавни книги. Изпразнят ли някоя стая, слугите го повиквали да търси. Князът претърсил всички стаи, тавана и зимника – напразно: нищо ненамерил. Накарал слугите втори път да преместят нещата. Пак търсил съкровището, но и тоя път не го намерил.

И князът от Север се отчаял.

Минала се годината. Дошъл царят. Видял княза уморен, посьрнал, дори ядосан.

– Къде е съкровището?

– Няма го. Никакво съкровище няма в тоя замък. Ти си решил да се подиграваш с нас.

– А ти търси ли го?

– Търсих го цяла година.

– Как го търси?

– Накарах слугите да разчистят всичко. Навсякъде дирих, но не се оказа никакво имане.

– Не си търсил както трябва. Сам трябваше да си вършиш работата, а не да караш други да я вършат. Отде знаеш, че джуджетата не са намерили съкровището, па са го скрили? Затова старите хора казват: „Помогни си сам, за да ти помогне и бог“. Хайде сега – върви си! Ти не можеш да ми бъдеш зет.

Най-сетне влязъл Ив Бретонеца. Той минал по тясната пътека между бодилите и храстите. Голямата железна врата на замъка се отворила, а после сама се затворила след него. Дошли пак джуджетата. Началникът им запитал Ив да сложи ли трапезата.

– Много бързаш – отговорил Ив Бретонеца. – Човек яде, след като поработи. Да видя най-напред къде съм, па сетне ще си говорим. А за ядене е още рано.

И той обходил двореца. След него вървяло главното джудже. Ив му казал любезно:

– Приятелю, ние сме тука четиринадесет души, все прилежни момци. Тоя замък ще светне, ако го изчистим, измием и наредим. Ти ми изглеждаш много умен и подвижен. А и твоите помощници са добри момчета. Вие ще ми помогнете в работата. В тая тъмнина не може нищо да се види: какво съкровище ще търсим? И пред нозете ни да е, няма да го съзрем. Най-напред ще се заловим да почистим всичко.

И момъкът се заловил заедно с джуджетата на работа. Най-напред измели всички стаи. В стаите станало светло. После изчистили тавана и зимника. И там станало светло. Прилепите, бухалите, змиите, жабите и мишките избягали. След това се заели отново да чистят стаите и коридорите. Всички предмети изнасяли навън, изтривали ги, лъсвали ги: измивали стаите, изтърквали прозорците, омитали стените и потона, па внасяли очистената покъщнина. И ето че сивите, мръсни вещи приемали друг вид: те били от никел, мед, сребро или злато. Блестели, радвали очите, веселели душата. Ив ги нареждал по стаите – и всяка стая почвала да свети. Тъй работел момъкът от зори до мръкване. За един месец замъкът бил изчистен.

Ала съкровището не се намерило.

Тогава Ив се заел с помощта на джуджетата да изчисти тавана. Те работели по цял ден. Момъкът им разказвал приказки и случки, които знаел от село, да ги размива и насърчава, та да им върви по-леко работата. Малките слуги го обикнали и заработили с радост.

Очистен бил и таванът. И него наредили. Но и там не намерили имането.

Тогава Ив Бретонеца рекъл:

– Както ми се вижда, в Сивия замък няма друго съкровище освен ония хубави златни и сребърни предмети, които почистихме, лъснахме и наредихме. Но и те стигат: и те са голямо имане. А? Какво ще кажете вие? Джуджетата се спогледали и почнали да си шепнат нещо. После техния главатар казал:

– Има, господарю. В Сивия замък има съкровище, но ние сме дали клетва да не го изказваме никому. Па и още не сме стигнали до него: не сме наредили зимника.

На другия ден се заловили да чистят и редят зимника. Както бършели стените, Ив забелязал, че има големи прозорци, целите зацапани с кал и покрити с дебел слой от прах и паяжина. Дотогава те се не виждали. Момъкът накарал джуджетата да ги измият. Скоро през прозорците нахлула светлина и в зимника се провидяло всичко. Ив забелязал тогава в една от стените нещо като врата. Додето неговите помощници изнасяли да чистят предметите, натрупани в кътищата, момъкът се опитал да отвори вратата. Но тя била желязна, здраво заключена. Не се отваряла.

– Да изчистим най-напред вещите – рекъл той, – па ще потърсим ключа.

Когато почнали да бършат и излъскват предметите, между тях намерили голяма връзка ключове. Един от тях бил дълъг, а другите – по-

малки. Ив Бретонеца го взел и отключил железната врата. Отворил я. Влязъл в ниско подземие. Като повървял малко, стигнал до една извита стълба, която водела надолу. Слязъл по нея. Озовал се в дълъг коридор. В стената имало много врати. Момъкът почнал да опитва другите ключове. Отворил едната – и що да види: много голяма стая с висок свод, цялата пълна със злато. Имало големи торби със златен пясък, цели купища от златни слитъци – дълги пръчки, много тежки. Имало и големи ковчези, пълни с жълтици, па и какви ли не щеш златни изделия, наредени по лавиците: корони, мечове, шлемове, щитове, пояси, гривни, пръстени. Всички били украсени с едри скъпоценни камъни, майсторски издялани. Те блестели толкова силно, че Ив Бретонеца се уплашил да не би да ослепее.

Излязъл той от тази стая. Отключил втората. И тя била пълна все с такива предмети. И третата, и четвъртата. Десет стаи имало – все тъй напълнени. Ив ги заключил и се прибрал в замъка – не толкова радостен, колкото уморен от гледката на многото злато.

Джуджетата го посрещнали с весели викове:

– Нашият господар откри съкровището! Нашият господар намери имането! Той ще бъде най-богат от всички на света.

А началникът им рекъл на момъка:

– Ние се бяхме надумали, ако не можеш откри съкровището, да ти кажем къде е.

– Не сте решили правилно – казал Ив Бретонеца. – Всеки трябва до стои честно на думата си и да пази своята клетва. По-добре е да те убият, отколкото да издадеш тайната, що ти е поверена.

На другия ден Ив станал пак рано, както ставал всяка заран. Той се зачудил, че джуджетата още не идват. Повикал ги. Те рекли:

– Нали намери съкровището, господарю; каква работа ще вършим? Но Ив се засмял и казал:

– Вярно е, че го намерих, но до края на годината има още много време. Мигар е редно да стоим със скръстени ръце?

След като изчистили и наредили зимника, заели се да пометат и подземие, що водело към стаите със съкровището, а после обърсали и всички предмети в тия стаи. През това време Ив открил в дъното на един коридор в замъка скрита врата, която извеждала в двора. Тогава накарал слугите да разчистят градината. Изкоренили бурените и хресталака, изтръгнали бръшляна и къпините, махнали тръните. Разкопали двора, па го засадили с цветя. Надошли пеперуди. Птици запели по клоните. Лястовици и гълъби си свили гнезда под стряхата на замъка.

Сивият замък се усмихнал. Той не бил вече мрачен и сив, а весел и бляскав.

Изтекла годината. Царят дошъл. Той останал преодолел от всичко, що видял.

– Личи си – казал той на Ив, – че ти си открил съкровището. Усърдният и прилежен работник превръща всичко, до което се допре ръката му, на скъпоценност. Аз ти давам ръката на своята дъщеря. А тия джуджета ще бъдат ваши слуги.

И отведнъж джуджетата се превърнали на стройни и хубави момци, облечени в бляскави дрехи. Ив Бретонеца се оженил за хубавицата княгиня и заживял с нея в Сивия замък.

КРАЙ

© Николай Райнов

Сканиране, разпознаване и редакция: unicode, 2008

Публикация:

Николай Райнов. Приказки от цял свят

Второ издание

Съставителство и редакция: Богомил Райнов

Литературна група V. Тематичен номер 2587

Редактор на издателството ЛИЛИЯ ИЛИЕВА

Художник ЛЮБЕН ЗИДАРОВ

Художник-редактор ВАСИЛ ЙОНЧЕВ

Макет и технически редактор ТОМА СТАНКУЛОВ

Коректор НАТАЛИЯ КАЦАРОВА

Дадена за набор 18. III. 1972 г. Подписана за печат 30. IX. 1972 г. Излязла от печат 20.

XII. 1974 г. Формат 58×84/18 Печатни коли 44,50. Издателски коли 36,93. Тираж

50,125. Цена 3,60 лв.

Издателство „Народна култура“ – София, 1974

ДПК „Димитър Благоев“ – София

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/4860>]